

SONUÇ VE GENEL DEĞERLENDİRME

Yapıtı okumuş yada göz gezdirmiş iseniz, varacağınız sonuç, "YÖK" ve "Hukuk" sözcüklerinin bir araya getirilemeyeceği, aralarında kan uyuşmazlığı olan iki kavram olduğu sonucuna varmışsmızdır. Gerçekten de, bunu simgeleyebilmek için, kapakta bunu resmettirmeye çalıştık.

Bu derleme,Türkiye'de üniversitelerin üzerinden bir buldozer gibi geçilmesinin ve Nokta Dergisi'nin resmettiği gibi, üniversitenin içine edilmesininin kanıtlarını, tanıklıklarını içermektedir. Örnek olarak aldığımız kimi olaylar ve davalar, 20 yılı aşkın bir süredir YÖK'te ve üniversitelerde hukukun egemenliğinin, üstünlüğünün yer almadığının belgelerini oluşturmaktadır.

Örneklediğimiz hukuksuzluklar, kağıt üzerinde kalsa, bunlar bir dönemin ve bir kurumun yüz karası olarak nitelense, belki de fazla üzülmeye değmez diyebilirsiniz. Ancak, bu hukuksuzluğun, yasa tanımazlığın arkasında, insanlarımızın, bilim insanlarımızın, geleceğimiz olan öğrencilerimizin dramı vardır. Gaziantep Üniversitesi'nde olduğu gibi cinayete varan gelişmeler, YÖK ve Üniversitenin yürek katılığının hangi boyutlara vardığını göstermektedir. İşinden, eğitiminden onca yıl kopartılan, uzaklaştırılan insanların dramlarını, çektikleri acılan, kendilerini anlatamamanın dayanılmazlığını bir kez de sizler düşününüz ve kendinizi onların yerine koyunuz.

YÖK'teki hukuk sorunu, doğuşunun askeri darbeye dayanmasından kaynaklanıyor. Ülkeye yaşatılan terörden, birinci ölçüde sorumlu tutulan kurumlardan birisi de üniversite ve üniversite gençliği olmuştur. Gerçekte de, üniversite ve üniversite gençliği, etkin bir kesimi oluşturduğundan, ülkedeki ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal çalkantılardan en ciddi biçimde etkilenmesi gereken bir kesim. Gerçekten de, gerek 12 Mart 1971 ve gerekse 12 Eylül 1980 askeri darbeleri öncesinde yaşanan karmaşadan büyük yitiğe uğrayarak çıkan kurum yada kesim üniversite ve topluluğu olmuştur. Faili ortaya çıkartılmayan cinayetler, "iti ite kırdırma(!)" politikası, kendisi için en uygun ortamı üniversitelerde yaratmış ve bunda da başarı kazanılmıştır. Değerli bilim insanlarımızın alçakça ortadan kaldırılması, üniversite gençliğinin sürekliliğine konu kılınması ve bun-

dan sonra gelmesi kaçınılmaz olan askeri yönetimin en acımasız biçimde üzerinden geçtiği kurum, üniversite olmuştur. Üniversite topluluğu, bu karmaşa ve kargaşa ortamına karşı kendi kurumunu ve topluluğunu korumamışlar, tam tersine amaçlanan düzenlemeye katkıda bulunmuşlardır. "Muhbir öğretim üyeleri", bu dönemin önemli simgelerinden birisi olmuştur. Sistemin ana ögesi olan YÖK tarafından yayımlanmış olan "1981 Yükseköğretim Reformu ve İki Yıllık Uygulama Sonuçları, Ankara, 1983" adlı raporda yapılan saptama ve değerlendirmeler şunlar: "...1981 Yükseköğretim Reformuna egemen olan felsefenin değerlendirilebilmesi için yükseköğretim kurumlarımızda, özellikle 70'li yılların sonuna doğru doruk noktasına ulaşan anarşi ortamına değinmek yerinde olacaktır. Ülkemizde, 1968 yılında Fransa, ABD ve Almanya'da görülen öğrenci hareketlerine koşut olarak, masum ve haklı bir yükseköğretim gençliği hareketi görüntüsü altında başlamış olan olaylar, aradan aylar geçtikçe yön değiştirerek anarşiye ve ideolojik bir çatışmaya dönüşmüştür. İç ve dış kaynaklı siyasi örgütlerce planlanan, Devletin ülkesi ve ulusu ile bütünlüğünü parçalama ve rejimi yıkma ereği güden bu ideolojik çalışmalar, üniversite gençliğini de kullanarak, yükseköğretim kurumlarını anarşinin yuvalandığı merkezlere dönüştürmeye çalışmıştır. Ülkemizde, önce bir hazırlık ve örgütlenme evresinden geçen anarşistler, 1971-1979 yılları arasında eylem aşamalarını da tamamlayarak, 1980 yılında bir iç savaş aşamasına yönelmiş bulunuyorlardı. Büyük boyutlara ulaşan olaylar sonucu birkaç yıl içinde bu kurumlar, gençlerin erinç ve güven içinde ulusumuzun geleceği için hazırlanacakları yerler olmaktan çıkarak, yalnızca devlet düşmanlarının işine yarayacak, can güvenliğini tehdit edici çatışma yuvalarına dönüşmüşlerdir. Anarşinin yükseköğretim kurumlarında ortaya çıkardığı üzüntü verici sonuçlar, açtığı özdeksel ve tinsel yaralar, bu dönemin sonunda korkunç boyutlara ulaşmıştır. 1978-1980 yılları arasında, üniversite ve yüksekokullarda eğitim-öğretim uğraşlarının aksadığı, zaman zaman derslerin yapılamadığı, çeşitli fraksiyonlara bağlı dernek militanlarının ve bir grup öğrencinin fakültelerde karargah kurarak dekanlık buyruklarını, sıkıyönetim bildirimlerini hiçe sayan yasadışı toplantılar düzenleyerek, sınavlara girmek isteyen öğrencileri boykota, yıldırma siyaseti uygulayarak bazı öğretim üyelerini ayrılmaya zorladıkları, çeşitli nedenlerle fakülte ve üniversitelerin süresiz olarak kapatılmasına yol açtıkları; Atatürk'ün ve Türk büyüklerinin fakülte salonlarına asılmış portrelerini indirerek, yerlerine yabancı önderlerin resimlerini asmaya yeltendikleri; bildiri dağıtmak, pankart asmak, slogan atmak, fakültelere ilişkin eşyaları tahrip etmek, öğrenci yurtlarını silah depolarına dönüştürmek, bombalı ve silahlı çatışmalara girmek, soygunlar yapmak ve adam öldürmek gibi eylemlere katıldıkları, bilinen acı gerçeklerdir. Bütün bu olumsuzluklara, bazı öğrenci ve öğretim üyesi kesimlerinde derslere ve ciddi eğitim konularına karşı gösterilen küçümseme ve kayıtsızlığı

da eklemek gerekir. Bilim ve teknoloji alanında nitelikli insan gücü yetiştirmek ve bilim üretmek üzere kurulmuş olan üniversitelerimizde okutulan derslerin ve programlarda yer alan ciddi konuların, "burjuvazinin sömürüsüne aracılık ve yordakçılık yapacak insan gücü çabaları" olarak nitelendirilmesi ve "öğrencilerin asıl görevi toplumu değiştirecek devrimci birer güç olarak yetiştirilmeleridir" denilebilmesi, yükseköğretim kurumlarındaki eğitim anarşisi ve ideolojik kışkırtmaların hangi boyutlara ulaşmış olduğunu gösteren örneklerdir. Yukarıdan beri sıralanan bu örnekler, 1980 öncesindeki anarşik olayların, üniversitelerdeki eğitim-öğretim düzeyini ne kadar olumsuz bir biçimde etkilediğini ortaya koymaktadır. 1980 öncesinde, Ege Üniversitesinde 116, İstanbul Üniversitesinde 421, Ankara Üniversitesinde 1427 gün derslere ara verildiğini, Karadeniz Teknik Üniversitesinde Orman Fakültesinin, Hacettepe Üniversitesinde Dış Hekimliği Fakültesinin, 1979-1980 ders yılında kapalı kaldığını anımsamak gerekir. Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz..."

Yaklaşımın ve değerlendirmenin böyle olduğu bir ortamda çıkartılan ve fırsat bu fırsattır denerek, üniversitenin üzerinden geçilmesinin sonucu olan 2547 Sayılı Yasayı, demokratik bir yasa olarak kabul etmenin olanağı yoktur. Yükseköğretim Yasası, bir korku ürünü olduğundan, doğal olarak getireceği düzen, korkuyu bastırabilmek için korku salmak olacaktır ve böyle de olmuştur.

YÖK Sisteminin çıkış nedenini, 2547 Sayılı Yükseköğretim Yasasının gerekçesinden okumakta yarar bulunmaktadır. "... Bu dönemde ortaya çıkan gençlik olaylarının değerlendirilmesi sonucunda; Milli Eğitim sistemimiz içerik ve yapı bakımından önemle ele alınarak Türk Ulusunun bütün bireylerinin Atatürk Devrimlerine, Atatürk Milliyetçiliğine ve demokrasi ülküsüne bağlı yurttaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlayan ve böylece ulusal birlik ve bütünlüğü gerçekleştiren eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulamanın titizlikle izlenmesi, eğitim-üretim-insan gücü sistemleri arasında denge kurulması ve öğretmen yetiştirmeye daha fazla önem verilmesi güvence altına alınmıştır... 7 Temmuz 1973 tarihinde yürürlüğe giren, ancak Anayasa Mahkemesinin çeşitli zamanlarda verdiği kararlarla bazı hükümleri ortadan kaldırılan ve oluşan boşlukları henüz doldurulamayan 1750 sayılı yasa ile yükseköğretimin bütünlüğü, kurumların planlama ve eşgüdümünün sağlanması, öğretim ve öğrenim özgürlüklerinin güvenlik altında bulundurulması, devletin gözetim ve denetiminin sağlanması, yükseköğretimin toplum gereksinimlerine yönelmesi, yükseköğretimde olanak ve fırsat eşitliği, kaynakların etkin ve akılcı bir biçimde kullanılması gibi, günün ve kurumların gereksinimlerine yanıt veren ilkeler saptanmış ve anılan ilkelerin gerçekleştirilmesi için öğretim kurumlarının üstünde ve içinde organlar kurulması gerçekleştirilmiştir..."

Genel gerekçeden çıkartacağımız sonuç, üniversitelerin sıkıyönetim konusu kılınması ile, ast-üst ilişkisinin oluşturularak, hiyerarşik bir yapının kurulması olmuştur. YÖK sisteminin oluşumunun üzerinden 21 yıl geçmiş olmasına, yasanın çeşitli maddelerinde onca değişiklik yapılmasına karşın, temel yaklaşım değişmemiştir. Tam tersine, yasalarda yetersiz bulunan baskıcı yöntem, uygulamalarla, disiplin yönetmelikleri ile, genelge ve yönergeler ile daha da ağırlaştırılmıştır. "İkna odalarının" oluşturulması, "tehdit ve şantaj" yönteminin kullanılması, özellikle 1990'larda uygulanan yöntemlerdendir. İstenmeyen üniversite yönetici ve öğretim elemanlarına karşı geliştirilen kimi yöntemler, sonuçta , hemen herkesin birbirinden korktuğu, ürktüğü bir ortamın doğması sonucunu yaratmıştır. Böyle bir ortama da "üniversiter ortam" diyebilmenin olanağı bulunmamaktadır. Üniversite ortamı, korku üreten, bu nedenle herkesin korku tutsağı olan yerlere dönüşmüştür.

Bu yapıtta biz, çok sınırlı biçimde örneklemelerde bulunduk. Bunların, bir dönemin belgeleri olduğu düşüncesindeyiz. YÖK, yapısı, işleyişi ve uygulaması ile, hukuk devletinin dışında kalmayı sürdürmektedir. YÖK sisteminin kurumları olan yükseköğretim kurumları da, rektörlük, dekanlık, müdürlükler olarak, bu hukuk dışı sürece katkılarda bulunmaktadır. İşin vardığı boyutları burada belgelemeye çalıştık. Daha başka örneklerin bulunduğu kuşkusuz bulunmamaktadır. Gönlümüz, tüm bu belgelerin ve olayların, bir dönemi anlatır biçimde ortaya konulmasıdır. YÖK Sistemi, düşüncemize göre, hem hukuk fakültelerinde ve hem de sosyoloji bölümlerinde incelenmelidir. YÖK Başkanları ve rektörler, dekanlar, tek tek psikolojik açıdan değerlendirilmeye alınmalıdır.

Yukarıdaki önerilerimiz, sonunun gelmesini arzuladığımız bir döneme ilişkindir. Ancak, asıl olan, üniversiter sistemimizin çağdaş bir biçimde yeni baştan yapılandırılmasıdır. Bunun kolay olmadığını bilmekteyiz. Çünkü, geçen zaman içinde, bir YÖK kuşağı yetişmiştir. "YÖK Oğlanları" başarılı olarak işlevlerini yerine getirmişlerdir. Üniversiteyi işlevsiz kılarak, sıradan bir eğitim/öğretim kurumuna dönüştürmüşlerdir. Bunun sonucunu , toplum olarak yaşamaktayız. İçine düşürüldüğümüz ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel sorunların giderek çözümsüz olmasının, içinden çıkılmaz bir biçime bürünmesinin nedeni, Türkiye'de üniversitenin bulunmamasıdır. YÖK Sistemi, "Son Türk Devletini" kurtaramamıştır. Tam tersine, "hasta adam" nitelenmesine konu kılınmasının başlıca sorumlusu, YÖK Sisteminin üniversiteyi tümü ile ortadan kaldırmış olmasıdır.

Cumhuriyet döneminde, İstanbul Üniversitesi'nin kurulmasından (6.6.1933 günlü,2252 Sayılı Yasa) YÖK Sistemine kadar olan süreçte, üniversite anlayışımızda ortaya çıkan değişimleri- bunları olumlu diye nitelenmek oldukça güçtür- üniversite anlayışına bakmak gerekmektedir.

24 Ekim 1934 günlü "İstanbul Üniversitesi Talimatnamesi'nde İstanbul Üniversitesinin görevleri şu biçimde sıralanmaktadır : " Bilgi sahalarında araştırmalar yapmak, ulusal kültürü ve yüksek bilgiyi genişletmeye ve yaymaya çalışmak, Devlet ve ülke hizmet ve işleri için ergin ve olgun unsurlar yetişmesine yardım etmek..."

18,06,1946 günlü 4936 Sayılı Üniversiteler Yasasında, üniversitenin görevleri şu biçimde sıralanmaktadır : " Öğrencilerini, bilim anlayışı güçlü, sağlam düşünceli aydınlar ve yüksek öğrenime dayanan mesleklerle çeşitli bilim ve uzmanlık kolları için iyi hazırlanmış bilgi ve deney sahibi yurttaşlar olarak yetiştirmek; Ülkeyi ilgilendirenler başta olmak üzere, bütün bilim ve teknik sorunları çözmek için, bilimleri genişletip derinleştirecek inceleme ve araştırma yapmak, bu çalışmalarda ilgili ulusal bilim ve araştırma kurumları ile yabancı veyada uluslar arası benzer kurumlarla işbirliği etmek; ülkenin çeşitli yönden ilerleme ve gelişmesini ilgilendiren bütün sorunları Hükümetle ve kurumlarla da elbirliği ederek öğretim ve inceleme konusu yaparak, sonuçları kamuoyunun yararlanmasına sunmak ve Hükümetçe, Milli Eğitim Bakanlığı aracılığı ile istenecek incelemeleri yaparak, düşüncelerini bildirmek; araştırma ve incelemelerinin sonuçlarını gösteren, bilim ve teknolojinin ilerlemesini sağlayan her çeşit yayımları yapmak, yardımcılara, doktora adaylarına ve öğrencilerine yaptırmak; Türk toplumunun genel düzeyini yükseltici bilim verilerini sözlü ve yazılı ile halka yaymak."

6. Kasım 1981 günlü 2547 Sayılı Yükseköğretim Yasasının 4 üncü maddesinde Yükseköğretimin amacı; öğrencilerini; Atatürk devrimleri ve ilkeleri doğrultusunda Atatürk Milliyetçiliğine bağlı, Türk Ulusunun milli, ahlaki, insani, tinsel ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın onur ve mutluluğunu duyan; toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve ulus sevgisi ile dolu; T.C.Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış biçimine dönüştüren; özgür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı; beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı biçimde gelişmiş; ilgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve gereksinimlerine yanıt verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip yurttaşlar olarak yetiştirmek" biçiminde sıralanmaktadır.

Görüldüğü gibi, 1933'den sonra bu alandaki her düzenleme, özellikle 1750 ile 2547 sayılı yasa, bilim kurumu olma ile üniversite arasındaki bağı kopartıcı, askerlik ödevine benzer bir yönergenin satırlarını anımsatır biçime bürünmüştür. Üniversite, adı üzerinde evrensel bir kurumdur. Buradan , isteyen ve koşulları taşıyan herkesin, yararlanması amaçlanır. Üniversiteler, yalnızca o ülkenin yurttaşlarına açık, yönelik değildir. Ya-

bancı ülkelerden gelen öğrenci ve bilim adamlarına açık olması beklenir ve istenilir. 2547 Sayılı Yasaya baktığımızda, Türk Üniversitelerine gelen bir yabancı öğrenciyi, bu üniversite Atatürkü nasıl kılacaktır ? Üniversiteye verilen görev, öğrencisini, ister Tanzanya'dan, ister Malezya'dan olsunlar, onları, T.C. Devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen, Türk Ulusunun ulusal, ahlaki, tinsel değerlerini taşıyan insanlar olarak yetiştirmek zorundadır. Bu ise, gülünçlükten başka bir anlama gelmemektedir.

Bütün bu nedenlerle, Türkiye halkı, üniversite sorunlarına sahip çıkmalı ve üniversitenin yeniden kurulmasının, kendi geleceği, yazgısı ile bağlantılı olduğunu bilmelidir. Bu yapıt, öğrencisi, öğretim elemanı ve toplumun öteki kesimlerinde bu bilincinin oluşmasına küçük bir katkı yapabilirse, yazarını mutlu kılacaktır.